

ЛІТЕРАТУРА

1. Tracy D. H., Morrow L. M. Lenses on Reading. London : The Guilford Press, 2006. P. 68. URL: <https://surl.li/fxixav>
2. Hossain K. I. Literature-based language learning: Challenges and opportunities for English learners // Ampersand. — 2024. — Vol. 13, No. 2. — 100201. URL: <https://surl.li/ygabog>
3. Dickinson D. K., Griffith J. A., Golinkoff R. M., Hirsh-Pasek K. How Reading Books Fosters Language Development around the World // Child Development Research. — 2012. — Article ID 602807. URL: <https://surl.li/grydfp>
4. Нацюк М. Методика формування лінгвосціокультурної компетентності у майбутніх учителів англійської мови в читанні художньої літератури // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. — 2016. — Вип. 3. — С. 85–92. URL: <https://surl.li/jkbdxl>
5. Arifin S. The role of critical reading to promote students' critical thinking and reading comprehension // Jurnal Pendidikan dan Pengajaran. — 2020. URL: <https://surl.li/lzbvvh>
6. Gustanti Y., Ayu M. The correlation between cognitive reading strategies and students' English proficiency test // Universitas Teknokrat Indonesia. URL: <https://surl.li/cbcgwa>
7. Pavlenko O., Mokliak V. Специфіка особистісно орієнтованого навчання іноземним мовам. URL: <https://surl.li/ilagzz>

Олійник Соломія

Науковий керівник – доц. Кондратьєва Тетяна

ПРИНЦИПИ ДОБОРУ АВТЕНТИЧНОГО ТЕКСТУ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Однією з основних умов формування соціокультурної компетентності є ретельний вибір літературного тексту для навчальних цілей. Автентичні тексти відображають природне функціонування мови в реальному комунікативному середовищі, передають культурні норми, традиції, цінності та особливості світосприйняття носіїв мови, що робить їх незамінним засобом формування міжкультурної обізнаності учнів.

Метою статті є визначення критеріїв та умов ефективного відбору автентичних літературних текстів для формування соціокультурної компетентності учнів у процесі вивчення іноземної мови, а також аналіз типів читання, що забезпечують цілісне розуміння змісту та розвиток міжкультурної чутливості. Завдання статті: 1) обґрунтувати важливість автентичних літературних текстів у процесі навчання іноземної мови; 2) визначити критерії та принципи добору навчальних текстів.

Від правильного відбору залежить не лише ефективність формування мовних навичок (читання, аудіювання, говоріння, письмо), але й розвиток мовленнєвої впевненості, міжкультурної компетентності й мотивації студентів. У цьому контексті принцип оригінальності виступає центральним у комунікативно-пізнавальній структурі викладання іноземної мови. З огляду на це рекомендується використовувати автентичні тексти, створені не з навчальною метою, а для реального спілкування у природному мовному середовищі.

При аналізі автентичного навчального тексту Аветисян Е., Карапетян І. виділяють сім ключових концептів, які визначають його змістовну структуру:

1. Культурологічна автентичність – використання текстів, що формують уявлення про інші культури, особливості повсякденного життя та звичаї носіїв мови.
2. Інформаційна автентичність – застосування текстів, що містять важливу інформацію для учнів, відповідно до їхніх вікових особливостей та інтересів.
3. Контекстуальна/ситуативна автентичність – передбачає природні ситуації, цікаві для носіїв мови, обговорювані теми, які висвітлюють навчальний текст у певний спосіб.
4. Національна ментальність – пояснює недоречність застосування тієї чи іншої фрази в конкретному культурному контексті.
5. Реактивна автентичність – використовується для створення навчального тексту, який викликає в учнів реальні емоційні, мисленнєві та мовні реакції.
6. Автентичність формулювання – оригінальність викладу, яка привертає увагу учнів і полегшує розуміння комунікативної проблеми тексту, підтверджуючи його зв'язок із реальністю.
7. Автентичність завдань, пов'язаних із навчальними текстами – завдання, пов'язані з навчальними текстами, мають стимулювати взаємодію з текстом і ґрунтуватися на операціях, що використовуються при роботі з першоджерелами [1, с. 122].

Як наголошують дослідники, застосування таких автентичних текстів сприяє розвитку міжкультурної чутливості учнів, допомагає формувати власну позицію щодо культурних явищ та активізує процес самостійного осмислення змісту тексту. Використання різноманітних завдань і типів автентичності забезпечує більш глибоке та цілісне сприйняття навчального матеріалу.

При підборі літературного твору для навчальних цілей також слід враховувати різноманітні чинники, як педагогічного, так і позакласного характеру. Це завдання ускладнюється у випадку, коли текст обирається для вивчення іноземної мови. Вчитель або автор підручника повинен брати до уваги рівень мовних навичок учнів, їхній попередній досвід читання та знайомства з художньою літературою рідною мовою, вік, ціннісні орієнтації, пізнавальні мотиви, напрямки інтересів, час створення оригіналу, проблематику твору, світогляд персонажів, доступність матеріалу, а також філософські та психологічні передумови авторської ідеї.

Вибір тексту має також відштовхуватися від навчальної мети: формування лексики, відпрацювання певної граматичної структури, розвиток стратегій читання тощо. Навіть при адаптації текст повинен зберігати культурні маркери, що дає можливість розвивати міжкультурну чутливість і аналіз культурних різниць.

Сьогодні існує багато різних класифікацій типів читання, які допомагають зрозуміти, як саме учні сприймають текст і які навички при цьому розвиваються. Варава І. М. та Гаврилова О. В. виокремлюють аналітичне (детальне розуміння структури) та синтетичне (інтеграція змісту) читання відповідно до психологічних особливостей [2, с. 97]. Бакер Л. та Браун Л.

пропонують розрізняти підготовлене читання (попереднє ознайомлення) й імпровізоване (реакція на текст у режимі «тут і зараз») за умовами виконання [3, с. 369]. Ольшанський Д. акцентує на інтенсивному (детальне опрацювання) й екстенсивному (загальне сприйняття змісту) читанні за принципом глибини проникнення в текст [4, с. 101]. Безлатня О. виокремлює голосне (розвиток артикуляції) й тихе (швидке охоплення змісту) за формою читання [5, с. 3]. Кайн Д. вважає доцільним поділ тексту за рівнями розуміння: розуміння основного змісту, повне витягування інформації та виділення необхідних даних [6, с. 184].

Ключовим моментом у навчанні читанню є забезпечення відповідності між обраним видом читання (наприклад, імпровізованим чи інтенсивним) та типом тексту. Якщо ця відповідність порушується, процес навчання стає неефективним, а цілі з формування необхідних читацьких умінь, імовірно, не будуть реалізовані.

Отже, підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що формування соціокультурної компетентності у процесі вивчення іноземної мови безпосередньо залежить від обґрунтованого добору автентичних літературних текстів. Саме вони забезпечують поєднання мовної, культурної та когнітивної складових навчання, сприяють розвитку міжкультурної чутливості, критичного мислення та емоційної залученості учнів. Визначено основні типи автентичності, які формують цілісне сприйняття іншомовної культури, а також класифікацію видів читання, що дає змогу ефективно поєднувати текстовий матеріал із навчальними цілями. Таким чином, поєднання автентичних текстів та різних стратегій читання створює методичну основу для розвитку мовної, комунікативної та соціокультурної компетентності здобувачів освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Avetisyan E., Karapetyan I. Fiction text as a means of forming learners' sociocultural competence. *Wisdom*. 2023. Vol. 25, No. 1. P. 122. URL: <https://doi.org/10.24234/wisdom.v25i1.964> (дата звернення: 07.11.2025).
2. Варава І. М., Гаврилова О. В. Навчання аналітичного читання на основі творів А. Конан-Дойля «Собака Баскервілів» і «Загублений світ». *Інноваційна педагогіка*. 2019. Т. 18, № 1. С. 97. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-1-20> (дата звернення: 03.11.2025).
3. Baker L., Brown A. L. Metacognitive skills and reading. In: Pearson P. D., Barr R., Kamil M. L., Mosenthal P. (Eds.). *Handbook of reading research*. New York: Longman, 1984. P. 369.
4. Ольшанський Д. Ефективні підходи до навчання англomовної лексики майбутніх журналістів у контексті їх професійної підготовки. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 2024. № 1. С. 101. URL: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.1.15> (дата звернення: 03.11.2025).
5. Безлатня О. О. Формування і розвиток навичок читання. Освітній проект «На Урок» для вчителів. URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-i-rozvitok-navichok-chitannya-15664.html> (дата звернення: 01.11.2025).
6. Kain D. L. *Problem-based learning for teachers, Grades 6–12*. 1st ed. Boston: Pearson, 2003. 184 p.